

Als dank wordt
de in Santpoort
geboren Hop
in december
1699 verheven
tot baron van
het Heilige
Roomse Rijk

Jacob Hop

Belangrijke diplomaat gaat de hele wereld over

Het verschil kan haast niet groter: zijn geboorteplek is ergens aan de Biezenweg in Santpoort, vandaag de dag nog een stil, landelijk gebied. Zijn sterfhuis daarentegen is een statig grachtenpand in de drukke stad Amsterdam, de Herengracht 605 om precies te zijn. Tegenwoordig is daar een museum gevestigd. Toch zou Jacob Hop (geboren 30 juli 1654 en overleden op 27 oktober 1725) tijdens zijn leven niet veel tijd in zijn vaderland doorbrengen. Hij is namelijk diplomaat en zwerft als zodanig de hele wereld over. Zijn vader en moeder zijn mr. Cornelis Hop en Anthonia Cloeck. Jacob Hop studeert in Leiden en promoveert daar ook ('verliet de akademie na het verdedigen eener dissertatie') en 'oefende zich vervolgens eenige jaren in de praktijk der regten voor de groote gerechtshoven in Holland', aldus het *Biographisch woordenboek der Nederlanden*. 'Alzoo werd hij voorbereid ter behoorlijke bekleeding dier gewigtige ambten, welke hem naderhand werden opgedragen'.

Op 26-jarige leeftijd wordt Hop aangesteld als pensionaris van Amsterdam, hij is dan de belangrijkste adviseur in dienst van de hoofdstad.

Wenen

Later wordt hij diplomaat. De Staten-Generaal sturen hem in 1688 naar Wenen voor bemiddeling tussen de Oostenrijkse en een Turkse delegatie die over vrede onderhandelen. De missie mislukt: de Turken stellen te hoge eisen en tegelijk vallen de Fransen het Duitse rijk binnen. Hop dient vervolgens als gezant van de Nederlandse republiek in onder andere Denemarken, Pruisen, Brunswijk en Oostenrijk. Tijdens de Spaanse Successieoorlog - een oorlog van verschillende Europese mogendheden tegen onder andere Frankrijk en het Spaanse rijk - weet hij een alliantie tot stand te brengen tussen keizer Leopold I (rooms-Duitse keizer, koning van Hongarije en koning van Bohemen) en Nederland en Engeland. Als dank wordt Hop in december 1699 door Leopold I verheven tot baron van het Heilige Roomse Rijk. Tussen de bedrijven door trouwt hij 15 augustus 1684 in Amsterdam met Isabella Maria Hendriksdochter Hooft, dochter van Henrick Hooft. Wanneer ze een jaar getrouwd zijn, laat Jacob Hop een grachtenpand aan de Herengracht bouwen. Na drie jaar kunnen ze erin trekken. Tijdens hun huwelijk krijgt het echtpaar vijf kinderen, die het ook ver schoppen. Cornelis Hop (1685-1762) bijvoorbeeld wordt ambassadeur in Parijs en Hendrick Hop (1686-1761) is gezant

Rechts:
Het dubbele herenhuis dat Jacob Hop liet bouwen, is vandaag de dag Museum Willet-Holthuysen. (Amsterdam Museum / Richard de Bruijn)

Onder:
De balzaal van het huis. (Amsterdam Museum / Richard de Bruijn)

in Londen. Van 1699 tot zijn dood in 1725 is Jacob Hop thesaurier-generaal (schatkistbewaarder) van de Nederlandse republiek.

Familiëgraf

Na zijn overlijden wordt hij bijgezet in het familiegraf in de Nieuwe Kerk in Amsterdam. In het pand, een dubbel herenhuis, wonen later Abraham Willet en zijn vrouw Sandrina Louisa Geertruyda Holthuysen. Na het overlijden van Louisa in 1895 laat zij het huis, de inboedel en de kunstcollectie van haar man na aan de gemeente Amsterdam. Een jaar nadien komt haar wens uit: een museum in haar huis dat naar haar en haar echtgenoot zou worden vernoemd. Het Huis Willet Holthuysen is nog steeds te bezichtigen. Dat gaat niet op voor het geboortehuis van Hop in Santpoort-Noord. Ooit heeft in de 19e en 20e eeuw op de plek van het voormalige landgoed 'Auspicijs et Telis' een boerderij gestaan. Maar die is in de Tweede Wereldoorlog op last van de Duitse bezetter opgeblazen. De bewoners, het boeregezin Van der Peet, verhuizen naar een woning aan de Middenduinerweg en keren na de oorlog terug naar een noodboerderij. De witte boerderij staat er nog steeds.

De herenkamer van het huis. (Amsterdam Museum / Richard de Bruijn)

De 'Sportvader van Nederland' is ook oprichter van Hockeyclub Velsen

Frederik van Tuyll van Serooskerken. (NHA)

Frederik van Tuyll van Serooskerken

De Velsense baron brengt de Spelen naar Nederland

Een bijzondere ontmoeting in 1898 in Biarritz, een stad in het zuiden van Frankrijk. Pierre de Frédy, baron van Coubertin en bedenker van de moderne Olympische Spelen, heeft daar een gesprek met de Nederlander F.W.C.H. 'Frits' (F staat voor Frederik, Frits is de roepnaam) baron van Tuyll van Serooskerken. Het onderwerp laat zich niet lang raden. Zes jaar daarvoor heeft de Franse edelman namelijk het idee voor een Olympische Spelen in de traditie van de oude Grieken gelanceerd en twee jaar later is het Internationale Olympisch Comité een feit. Nog eens twee jaar daarna, in 1896, worden de eerste Olympische Spelen in Athene gehouden. Dertien landen en 285 sporters doen eraan mee, uitgezonderd Nederland.

Pierre de Coubertin, zoals hij ook bekend staat, wil Nederland er ook graag bij. Daarom zet hij alles in het werk om een Nederlander van adel toe te voegen tot het Olympisch Comité, zo staat in een brief uit 1898, gevonden in het archief van het Internationaal Olympisch Comité en beschreven in het boek *Volkskracht. Sport, lichamelijke opvoeding en de versterking van Nederland*.

Bestuurders van adel, zo denkt de Fransman, 'hebben het geld en de sociale contacten om de olympische beweging vooruit te helpen, zijn internationaal ingesteld en minder vatbaar voor militante nationalistische sentimenten dan sportbestuurders uit de middenklasse'. Het is geen toeval dat de ontmoeting juist in Biarritz aan de Golf van Biskaje plaatsheeft. De Europese aristocratie houdt zich vaak op in het stadje. Voor de Nederlandse baron is het een welkome afwisseling. In het dagelijks leven woont hij voor een groot deel van de tijd op landgoed Velserbeek in Velsen-Zuid.

Belangrijke familie

Zijn familie behoort tot de Nederlandse adel en bekleedt sinds de achttiende eeuw hoge functies in het openbaar bestuur, de diplomatie, het leger en het Koninklijk Huis. Zijn vader is Ernest Louis Baron van Tuyll van Serooskerken, Heer van Vleuten, (1801-1860), zijn moeder is Wilhelmina Philippine Willink (1810-1868). Hij is de jongste van de acht kinderen. In de winter leeft het gezin in een grachtenpand aan de Herengracht. In de zomer

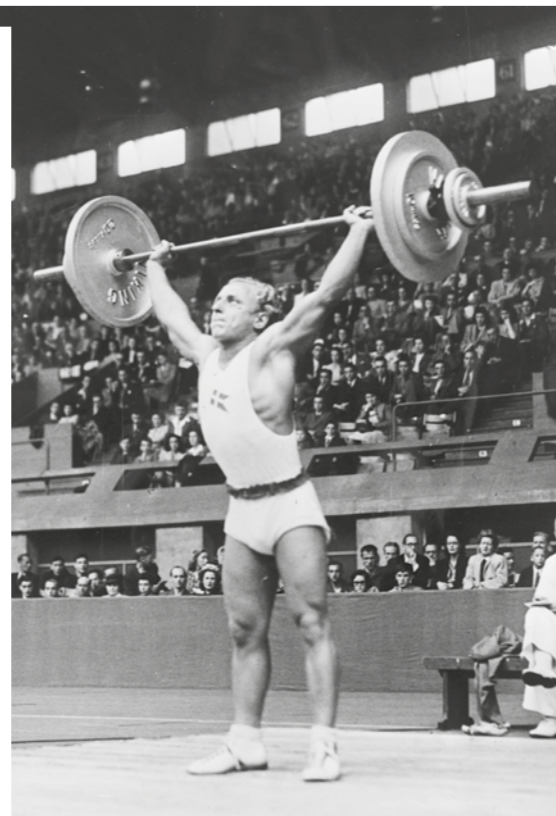

Boven: affiche van de Olympische Spelen in Amsterdam in 1928. (Stadsarchief Amsterdam)

Rechtsboven: een gewichtheffer in actie tijdens de Spelen in Nederland. (Stadsarchief Amsterdam)

Rechts: het monument ter nagedachtenis aan Tuyll van Serooskerken stelt een man voor die de Olympische groet brengt. Het standbeeld was omstreden vanwege de vermeende nazigroet. (Stadsarchief Amsterdam / Doriann Kransberg)

verhuizen ze naar Velserbeek, het landgoed dat Wilhelmina van haar vader heeft geërfd. In 1874 trouwt Frederik met Maria Boreel, een dochter van politicus en minister Willem Boreel van Hogelanden. Hij heeft geen politieke ambities en brengt een groot deel van de dag door met sport: zoals golf, schieten en varen. Koning Willem III benoemt hem in 1881 tot kamerheer in buitengewone dienst, een erefunctie die hij ook vervult voor koningin Wilhelmina. Het kamerheerschap is vooral een ceremoniële taak. Tijdens de Eerste Wereldoorlog zal hij zich inzetten voor vluchtelingen die naar ons land zijn gekomen. Later wordt hij voorzitter van een organisatie die zich inzet voor het toerisme, de voorloper van de VVV. En passant is Van Tuyll van Serooskerken oprichter van Hockeyclub Velsen, één van de allereerste hockeyclubs van ons land. De eerste wedstrijd wordt gespeeld op het grasveld van Velserbeek tegen een Haarlems elftal. De spelers van Velsen bestaan uit de twee zonen van Van Tuyll, tuinders, veldarbeiders, koetsiers en staljongens. Zijn contacten met Pierre de Coubertin blijven niet zonder gevolg: in 1898 treedt hij toe tot het Internationaal Olympisch Comité. Hij is dan 47 jaar. Negen jaar later wordt Van Tuyll voorzitter van het officieuze Nederlands Olympisch Comité dat als doel heeft om geld in te zamelen zodat Nederlandse atleten in 1908 naar de Spelen in Londen kunnen. Dat lukt: 113 Nederlanders worden uitgezonden. Vier jaar later komt het tot de officiële oprichting van het Nederlands Olympisch Comité.

De Olympische Spelen in Berlijn (1916) gaan niet door vanwege de Eerste Wereldoorlog. Van Tuyll organiseert daarom de zogeheten Nationale Olympische Spelen in eigen land. Die worden een groot succes. Hij lobbyt om de échte Spelen naar Nederland te halen. Dat lukt hem uiteindelijk: het sportieve evenement staat gepland voor 1928. Helaas maakt Frits van Tuyll het zelf niet mee, hij sterft in februari 1924 aan longontsteking. Hij is dan 72 jaar. Het stoffelijk overschot wordt begraven op begraafplaats Westerveld in Driehuis.

Standbeeld

Als eerbetoon krijgt de 'sportvader van Nederland' in 1928 op het plein van het Olympisch Stadion in Amsterdam een bronzen standbeeld. Het is een atleet die de Romeinse groet zou brengen. Deze groet is door Coubertin in 1924 geïntroduceerd als Olympische groet. Bijna een eeuw later is de beeltenis ter ere van Van Tuyll van Serooskerken een controversieel onderwerp. De directie van het Olympisch Stadion laat daarom onderzoek doen naar de oorsprong van de groet. De uitkomst: de Italiaanse leider Benito Mussolini, die in 1922 aan de macht komt in Italië, gebruikt de groet als fascistische traditie. Hij zou het hebben overgenomen van een afbeelding op een schilderij. De conclusie is dan ook dat de groet in verband kan worden gebracht met het fascisme. Daarop wordt besloten dat het beeld een minder prominente plek moet krijgen. Het beeld is in maart 2022 verplaatst naar het trappenhuis van het stadion.

Pieter Smidt van Gelder

De papierfabriek komt er, ondanks de burgemeester

Van Gelder is bereid 995 gulden per hectare voor de grond te betalen

Portret van Pieter Smidt van Gelder, in 1912. (NHA / A. Pirsch)

Wel of geen papierfabriek in de gemeente Velsen? Tegenwoordig een overbodige vraag. Want papierconcern Crown Van Gelder - zoals we het nu kennen - zit sinds mensenheugenis aan het Noordzeekanaal, in Velsen-Noord om precies te zijn. In 2021 viert de onderneming haar 125-jarig bestaan en is daarmee nog ouder dan de staalfabriek, tegenwoordig Tata Steel. Staal, vis en papier, het zijn dé kenmerken van de gemeente. Maar niet als het aan burgemeester Weerts had gelegen. Ondernemer Pieter Smidt van Gelder geeft eind negentiende eeuw te kennen graag een braakliggend terrein langs het kanaal te willen kopen. Hij is zelfs bereid om er in eerste instantie 995 gulden per hectare voor te betalen. En dat terwijl de grond kaal is en bezaaid met de restanten van een betonfabriek. In zijn ogen is het terrein perfect: meer dan genoeg ruimte voor de opslag van ingevoerd

hout en de stevige zandgrond is geschikt voor zware machines. Maar de burgemeester wijst het bod in eerste instantie af. Hij ziet niets in de komst van ruige Zaanse papiermakers aan de overkant van de waterweg waar die roerige Velseroorders zich ophouden. Op zijn 44ste verjaardag - het is dan 17 september 1895 - weet Smidt van Gelder op een veiling in hotel Appeldoorn in Velsen evenwel de zeven hectare grond te kopen. Een nieuwe fase is aangebroken.

Papierfamilie

De directeur komt uit een echte papierfamilie. Al in de achttiende eeuw loopt zijn voorvader - met de toepasselijke voornaam Pieter - stage bij papierfabrikant Maarten Schouten en in 1783 huwt hij diens enige dochter Diewertje. Samen krijgen zij vier zonen. De firma Van Gelder Schouten & Co vervaardigt aanvankelijk

alleen grauw en blauw papier, maar in 1804 wordt de oprichter door de Nationale Nederlandse Huishoudelijke Maatschappij met goud beloond omdat hij als eerste een speciaal soort papier vervaardigt. De papierfabriek wordt een succesvolle onderneming.

De Pieter Smidt van Gelder die nu centraal staat behoort tot de vierde generatie. Hij is op 17 september 1851 in Wormerveer geboren. Zijn eerste echtgenote is Eva Catherina Prins. Zij overlijdt in 1880 op 26-jarige leeftijd. Uit dit huwelijk wordt één zoon geboren. Pieter hertrouwt met Maria Cornelia Kaars Sijpesteijn, die op 26 juni 1861 in Krommenie is geboren. Samen krijgen ze nog vier zonen.

De papierfabricage levert grote winsten op. Het siert Pieter dat hij die verdiende kapitalen grotendeels in het bedrijf investeert. De winstuitkeringen voor de aandeelhouders zijn relatief gezien niet hoog, maar toch behoort hij tot de vermogende toplaag van ons land.

Te klein

Het bedrijf in Wormer wordt vanwege de snelle groei tegen het einde van de negentiende eeuw te klein. Zodat Smidt van Gelder dringend op zoek gaat naar een nieuwe vestiging. Hij vindt die uiteindelijk dus in Velsen-Noord. De zestig werknemers in de nieuwe fabriek - met de welluidende naam NV Verenigde Koninklijke Papierfabriek Van Gelder Zonen - zijn allen afkomstig uit Wormer. Zij krijgen onderdak in nieuwgebouwde woninkjes langs de Doodweg. De bouw van de nieuwe fabriek gaat niet van een leien dakje. Zo

wordt de fundering voor de papiermachine eerst afgekeurd en ook is het een hele kunst om te voldoen aan de eisen die aan het produceren van krantenpapier worden gesteld. De problemen worden overwonnen en een jaar na de veiling rolt het eerste krantenpapier uit de machines, bestemd voor de Amsterdamse krant *De Echo* en het *Rotterdamsch Dagblad*.

Rode dorp

Begin 20e eeuw meert het eerste schip met Scandinavisch hout af bij het complex. Er komen papier- en stoommachines en in 1902 kan een nieuwe cellulosefabriek in gebruik worden genomen. Cellulose is het belangrijkste ingrediënt bij het maken van papier. Rond 1924 zijn circa duizend mensen bij Van Gelder werkzaam. Voor hen is een nieuw woningcomplex bij de papierfabriek aangelegd, het zogeheten 'Rode Dorp'. Voor hun ontspanning kunnen de bewoners terecht in een park waarin zich ook een muziektent en een recreatiegebouw met concertzaal (Concordia) bevinden. Bij het recreatiegebouw is tevens een badinrichting voor het personeel. Het onderstreept het sociale karakter van Smidt van Gelder die veel voor de gemeenschap van Wijkeroog (het huidige Velsen-Noord) heeft betekend. Zo laat hij ook huizen bouwen en wegen aanleggen in het gemeentedeel. De ondernemer is in 1934 overleden en ligt begraven op Westerveld in Driehuis. In Velsen-Noord bestaat nog altijd de Smidt van Gelderstraat.

Van links naar rechts en boven naar beneden: De papierfabriek in de beginjaren. (Crown Van Gelder)

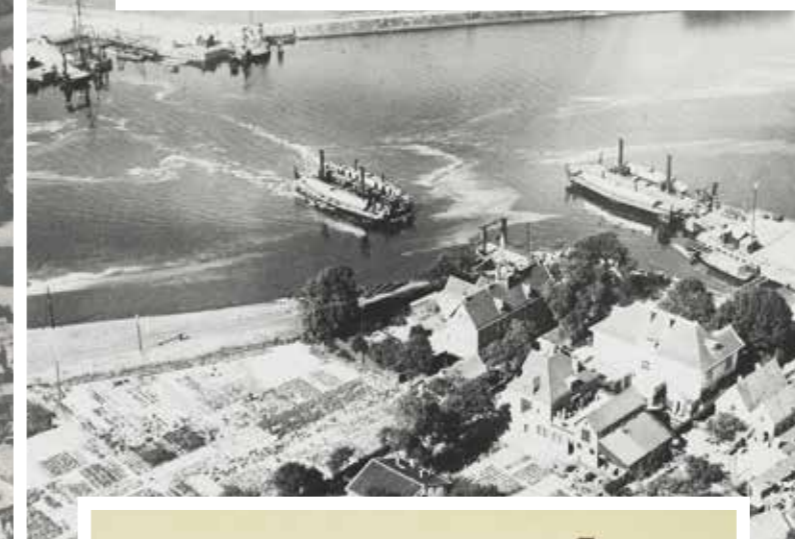
Kade van de fabriek in 1958. (Crown Van Gelder)

De papierfabriek vandaag de dag. (Maciej Gadek)

Op de plek van Crown van Gelder, bevond zich vroeger een betonblokkenfabriek. (NHA / P. Oosterhuis, 1870)

De papierfabriek in 1906. (NHA / fotograaf onbekend)

Luchtfoto uit 1919. (Crown Van Gelder)

See you in VEGAS

Hans Klok, de droom en werkelijkheid van een illusionist

In de oefenruimte in IJmuiden: een draaiend rad, een mummie, een grote kooi met kettingen

Hans Klok

Illusionist staart op het strand naar Las Vegas

Op het affiche voor de documentaire *See you in Vegas* uit 2007 staat illusionist Hans Klok afgebeeld op het strand van IJmuiden. Met zijn gezicht naar de zee. En met een pose alsof-ie op de bühne staat en net het ovationeel applaus van het publiek over zich heeft laten komen na een spectaculaire verdwijntruc. Maar het is geen toneel, het is gewoon zand. Met op de achtergrond de rokende schoorstenen van de staalfabriek Tata Steel, hetzelfde bedrijf waar zijn vader Klaas Klok ooit heeft gewerkt via een technisch toeleveringsbedrijf. De illusionist kijkt naar de horizon. Richting Las Vegas in the States, het Walhalla voor illusionisten. Twee maal heeft hij gedurende langere tijd in de gokstad gestaan. Beide keren zonder het verwachte succes. Die wens voor Las Vegas? Die heeft de in Purmerend geboren magiër al van jongs af aan. Wanneer hij met zijn ouders in Velsbroek woont en al een indrukwekkende staat

van dienst heeft opgebouwd. Op zijn veertiende Europees jeugdkampioen, op zijn zeventiende prof, optredens in de *André van Duin Revue*, voor het Koninklijk Huis, voor buitenlandse beroemdheden als Christina Onassis en prinses Stefanie van Monaco. Met altijd in zijn achterhoofd: een eigen show in de stad van glamour en glitter.

Kabelbaan

Waar die interesse voor de kunst van het schijnbaar onmogelijke bij Hans Klok vandaan komt? Niemand die een pasklaar antwoord kan geven. "In onze familie zijn het allemaal nuchtere, hardwerkende mensen. Een ver familielid werd 'de tovenaer' genoemd, maar daar houdt een mogelijke verklaring mee op", zegt zijn – inmiddels overleden – moeder Gerda in de biografie *Hans Klok, portret van een beroepsbedrieger* uit 2007. Wanneer haar zoon vier jaar is, merkt ma Klok dat haar zoon geobsedeerd

is door goocheltrucs. "Op een dag zat ik in de woonkamer te borduren. Hans was ergens boven. Opeens kwam hij achter me staan met vingerhoedjes in zijn handen. Die liet hij dan verdwijnen achter mijn oren. Precies zoals hij dat wel eens op televisie had gezien. Het zag er heel professioneel uit."

Later komen Hans en zijn oudere broer Wouter bij ome Joop en tante Klasien Doornbosch in Santpoort-Noord. Joop is dan boswachter en woont met zijn vrouw in een huis aan de rand van het bos met daarachter een groot stuk tuin. Voor Hans is het daar altijd vakantie. Vooral de kabelbaan trekt als een magneet: een stuk kabeldraad tussen twee bomen met een katrol en een dwarsbalk. "Hij roetsjte de hele tijd langs. Dan riep-ie: 'Kijk eens, ik kan zweven'", herinnert Joop Doornbosch zich. Van zijn opa en oma krijgt Hans een Jumbo-goocheldoos voor Sinterklaas. Een wereld gaat voor hem open. Zijn beroep staat dan vast: goochelaar.

In het begin zijn er veel 'schnabbeltochten', optredens in afgelegen zaaltjes waar de onderdelen van de acts te groot zijn om door de deur te passen. Zo verschijnt hij in november 1985 in de Hilversumse Videobar, uiteraard vergezeld van zijn ouders. Hans is dan zeventien jaar. Organisator Wouter Ruarus uit Hilversum herinnert zich het optreden nog goed. "Ik hield elke maand een bijeenkomst voor getalenteerde goochelaars die dan hun act deden. De winnaar kreeg de Tommy Cooper-bokaal. De hele auto van de familie Klok was volgestouwd

Verskillende momenten uit het leven van Hans Klok. (Wouter Ruarus, Hans Klok)

met goochelspullen, een ongelooflijke bende. Hans deed op die avond een nummer van drie minuten. Allemaal duiven in een kooitje, vervolgens een doek eroverheen, een steekvlam en daar zat opeens een kat in de ruimte. En dat ging allemaal met een vanzelfsprekendheid en een professionalisme. Ik dacht bij mezelf: dit is echt het prototype van een natuurtalent."

Magic Impossible

In 1991 geeft producent Joop van den Ende de carrière van Hans een enorme duw in de rug door hem in de revue van André van Duin op te laten treden. Daarna is het snel gegaan met de magiër: een optreden in het prestigieuze programma *Worlds Greatest Magic* in Ceasar's Palace in Las Vegas, wereldwijd door zestig miljoen mensen bekeken. Zijn eerste show *Magic live on stage*, gevolgd door de nóg grotere show *Magic Impossible* waarmee Hans Klok vooral Duitsland wil veroveren. En dat allemaal met pa Klaas Klok als stuwende kracht. Iemand die tot 's avonds laat nog timmerert aan de acts van zoonlief. Een mindere periode treedt in na een verlieslijdende Duitse toer en het overlijden van Klaas in maart 2002 aan een hersenbloeding.

Hans' broer Wouter zegt zijn baan op als directeur van een basisschool en dankzij een contract met De Efteling krabbelt de onderneming van Hans Klok weer uit het financiële dal. Sindsdien is het eigenlijk alleen maar crescendo gegaan met de 'snelste magiër ter wereld', zoals hij bekend staat. Een succesvolle toer door de Volksrepubliek China in 2004, uitver-

kochte optredens in Ahoy een jaar later en een spectaculair optreden bij de loting voor het WK-voetbal in 2006.

The Strip

Als klap op de vuurpijl komt het aanbod van theaterproducent Joop van den Ende om een samenwerking aan te gaan, een mogelijkheid die Hans met beide handen aangrijpt. De illusionist vertrekt in 2007 met zijn gevolg naar Las Vegas. Het wordt geen groot succes. Van den Ende gaat voor miljoenen het schip in. De magiër denkt echter niet aan opgeven. De tweede keer moet het dan lukken. Alle voor-tekenen zijn gunstig. Zakenman en miljardair Marcel Boekhoorn is bereid het avontuur in de gokstad te financieren. En met entertainmentgigant MGM – tevens eigenaar van veertien hotels op The Strip – wordt uiteindelijk een contract voor tien jaar getekend.

Met zijn vaste dansers en assistentes – de Diva's of Magic – vertrekt Klok twee jaar later vanuit Nederland naar de overkant van de oceaan voor het verwezenlijken van zijn droom. Hans Klok, terugblikkend: "We stonden zo'n acht maanden in hotel Excalibur. In het begin waren er wat aanloopproblemen, de zaal was niet helemaal klaar. Maar eindelijk begon het te lopen. Kregen we goede kritieken, volop aandacht van de pers. Twee dagen voor de coronalockdown zat ik nog in een show van de bekende Amerikaanse tv-host Ellen DeGeneres. Daarna zou ik gaan oogsten, dacht ik. Maar dat ging niet door."